

želi promovirati kao ustanova koja svima omogućava korištenje pisanih dokumenata iz prošlosti.

U drugom dijelu publikacije naveden je popis svih djelatnika Državnog arhiva u Varaždinu od 1950. do 2010. godine.

U trećem dijelu „Zapisi iz prošlosti“ iznijeti su brojčani podaci vezani uz arhivske fondove i zbirke koji su pohranjeni u Državnom arhivu u Varaždinu: 821 arhivski fond i zbirka u ukupnoj količini od 8 024 dužna metra. Posebno su istaknuti i podrobnije opisani fondovi: Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog grada Varaždina (1209. – 1850.), Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice (1356. – 1850.) te Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog povlaštenog trgovišta Krapine (1347. – 1850.).

Posljednji dio publikacije posvećen je izložbi koja je bila postavljena u prostorijama Arhiva povodom 60. obljetnice njegova osnutka, a donosi popis izložaka kao i fotografije originalnih dokumenata.

S obzirom na opsežnost i različitost pisanih izvora, vezanih ne samo uz pravnu i ekonomsku prošlost, već i svakodnevni život stanovništva, Arhiv je ostao do današnjeg dana glavni izvor podataka povjesničarima, ali i ostalim znatiželjnicima koji žele iz zapisa iz prošlosti naučiti kako stvarati sretniju budućnost.

Katarina Bačani

Znanstveni kolokvij „Industrijalizacija Koprivnice i Podravine – povijest i perspektive“ (Koprivnica, 11. 11. 2011.)

Tradicionalni skup podravskih povjesničara opet se održao u studenom, potkraj još jedne uspješne godine za Povijesno društvo Koprivnica. Tema o industrijalizaciji Podravine najavljena je još krajem 2010. godine, stoga ni ovog puta nisu izostali vrijedni referati vezani za tu relativno slabo istraženu temu. A u ovo vrijeme recesije i problema u gospodarstvu informacija o industriji nikad dosta. Trebalo bi pripomenuti da se uz Podravinu vežu dva eminentna imena ekonomske povijesti, odnosno geografije: dr. sc. Mira Kolar, sveučilišna profesorica u mirovini, posljednja voditeljica katedre za ekonomsku povijest na zagrebačkom Filozofskom fakultetu i dr. sc. Dragutin Feletar, stručnjak za industrijsku geografiju i umirovljeni profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Upravo je i prof. Feletar otvorio

ovaj znanstveni skup s uvodnom temom „Periodizacija razvoja industrije Podravine“. U svom se izlaganju osvrnuo na razvoj industrijske proizvodnje od manufakturnog razdoblja, preko međuratnog doba rudnika do industrijskog booma 1971.-1981. kada je zabilježen najveći broj radnika u industriji i sekundarnom sektoru. Najveći industrijski centri Podravine bili su gradovi Koprivnica i Ludbreg koji se danas polako transformiraju u centre novih tehnologija. Dr. Hrvoje Petrić svoju je pažnju usmjerio na predindustrijsku fazu, odnosno na manufakturno razdoblje koje je podijelio na 6 faza: Inicijalna, Faza prvog uspona, Stagnacijska, Krizna, Doba vrhunca i Suton manufakture. Zanimljiv je podatak da je sredinom 19. stoljeća od 32 manufakturne radnje, njih 14 smješteno u Varaždinu, 4 u Koprivnici, a 2 u Križevcima što svjedoči o varaždinskoj gospodarskoj snazi. Međunarodni karakter ovom znanstvenom skupu dao je dr. sc. Lóránt Bali sa Sveučilišta u Keszthelyu koji je unatoč mađarskom podrijetlu progovorio na razumljivom hrvatskom jeziku. Dr. Bali se koncentrirao na utjecaj željeznice na industrijski razvoj u Podravini te napomenuo da se na 355 km dugačkoj granici između Mađarske i Hrvatske nalazi premalo graničnih prijelaza, posebno za željeznički promet – samo 3, dok ih je u austro-ugarskom razdoblju bilo i više. U cilju unapređenja prekogranične suradnje i neometanog protoka robe i usluga, trebalo bi ponajprije obnoviti željeznički promet na liniji Barsc – Virovitica koji je nekad bio jedan od najvažnijih. Prof. Mira Kolar izazvala je oduševljenje svojim izlaganjem o usponu i padu podravske industrije. Opisala je kako su Podravinu i Podravce uvijek tištile razne nedaće te im je napredak bio spor radi tuđih interesa. Dok su za Mađare i Austrijance Podravci smatrani buntovnim, neposlušnim i nepouzdanim ljudima, u Kraljevini Jugoslaviji Podravina je bila pogranično područje prema, ne odveć prijateljskoj, Mađarskoj tako da je 1925. Zakonom o carinama onemogućena industrijska proizvodnja 80 km od granice. Problem su bili i prometna nepovezanost, nedostatak električne energije i rasvjete, loša državna politika što je uzrokovalo niske cijene, seljenje industrije u Srbiju i konačno - veliku ekonomsku emigraciju. Mikroekonomsku politiku na primjeru Križevaca i križevačke Industrije Derby prikazao je prof. Ivan Peklić. Križevci danas nisu ni približno na stupnju industrijskog razvoja od prije 30 godina. Industrija se razvila od 12 radnih zadruga među kojima su bili kloštarski rudnik, Ciglana i Mlinar. Derby je nastala iz zanatske udruge Sloga, 1962. pripojila se zagrebačkom Šimeckom, a 1989. ponovo osamostalila. Vrhunac te industrije obuće bio je od 1984.-1994. Te zadnje godine se proizvelo preko 320.000 pari obuće, a zatim je usred pretvorbe Industrija Derby praktični nestala u jednoj godini. Posljednji referat pripao je Nenadu Vajzoviću koji je proučio historiografiju o industriji Podravine. Najviše radova je objavljeno u godišnjaku Podravski zbornik u izdanju Muzeja

grada Koprivnice, a pisalo se o problemima radničke klase, prvoj industriji Danici, šumarstvu i drvnjoj industriji, prehrambenoj industriji, rudnicima, svilarstvu, mlinovima. Noviji znanstveni radovi sve se više objavljuju u časopisu Podravina te Ekonomska povijest i ekohistorija u nakladništvu kuće Meridijani. Unatoč brojnim radovima, osjeća se nedostatak stručne literature jer su i mnogi dokumenti uništeni u burnima vremenima.

Ovaj znanstveni kolokvij ispunio je svoj cilj – bolje poznavanje razvoja industrije u Koprivnici i Podravini, no jasna je činjenica da bi se o industrijalizaciji Podravine i ostalim sekundarnim granama gospodarstva moglo govoriti danima, a ne samo na jednom skupu. Povijesno društvo Koprivnica i dalje će poticati samostalna istraživanja znanstvenika o problemima Podravine. Bila je ovo prilika da se zahvali i dugogodišnjoj suradnici prof. Miri Kolar koja unatoč svojim umirovljeničkim danima ne odustaje od istraživanja podravske povijesti. Zbog svih zasluga, proglašena je počasnom članicom Društva te joj uručeno priznanje.

Milivoj Dretar

Predavanje povjesničara okoliša Franka Zelka „The impact of disease on history“, (Zagreb, 25. listopada 2012.)

U četvrtak 25. listopada na Filozofskom fakultetu u Zagrebu je na inicijativu Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju te u organizaciji doc. dr. Hrvoja Petrića, povjesničar okoliša prof. dr. Frank Zelko održao je predavanje pod naslovom „The impact of disease on history“. Profesor Zelko predaje globalnu i sjevernoameričkom povijest okoliša na Sveučilištu u Vermontu, a trenutno se bavi povješću ekoloških pokreta.

Na predavanju koje je održao pokazao je iz primjera epidemije kuge u Europi i epidemija zaraznih bolesti kao što su velike boginje, ospice, mumps, gripa, pa čak i obična prehlada u Amerikama, kako bolesti mogu uzrokovati pad ili uspon ljudskih društava. Bez zaraznih bolesti na koje američka domorodačka plemena nisu mogla razviti imunitet prvenstveno zbog manjka domaćih životinja od kojih je većina bolesti potekla u Europi, španjolski konkvistadori vjerojatno ne bi bili toliko uspješni u osvajanju carstava Asteka i Inka u srednjoj i južnoj Americi, kao što te iste bolesti ne bi očistile put budućim doseljenicima, engleskim puritancima.

No velike epidemije ne utječu samo na razvoj povijesti ljudskih društava, već i na okoliš u kojem ta društva žive. Često zaboravljamo da smo dio

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

2

VARAŽDIN, 2012.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Sonja Poljak (Ivanec)	Magdalena Lončarić (Varaždin)
Vladimir Huzjan (Varaždin)	Ivan Obadić (Zagreb)
Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak (Varaždin)
Ivančica Jež (Ludbreg)	Hrvoje Petrić (Zagreb)
Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gőzsy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

**Urednik na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske "Hrčak"/
Journal editor at "Hrčak" - The Portal od scientific journals of Croatia**

Dejan Zadro

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina,
Bernarde Nova d. o. o. i TMT Čakovec

Korice: Freska s prizorom dvanaestogodišnjeg Isusa koji raspravlja s pismoznancima u hramu. Južni zid svetišta crkve sv. Marije u Lepoglavi. Ivan Ranger, oko 1742. godine.

Fotografija freske i likovni koncept korica: Kruno Sudec

Priprema korica za tisak: Studio Fotak